

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

GENERÁLNÍ INSPEKCE
BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

VSTUP

stínová **výroční zpráva**

Úvodní slovo

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

nejprve bychom se Vám rádi omluvili za to, že první **stínová výroční zpráva ke Generální inspekci bezpečnostních sborů** (GIBS) Vám přichází až teď. Je tomu tak proto, že až na podzim 2013 se nám z ní po opakovaných urgencích podařilo vypáčit první oficiální výroční zprávu za rok 2012.

V 60stránkovém dokumentu jsme se ovšem dozvěděli jen velmi málo konkrétních informací, které veřejnost zajímají – zejména vize a hodnoty nové instituce, seznámení s konkrétními lidmi v inspekci, kteří mají být zárukou její důvěryhodnosti, odstřížení se od praktik předchozích inspekcí, konkrétní informace o řešených stížnostech na příslušníky inspekce a také konkrétní výsledky u nejdůležitějších případů závažné kriminality v nejvyšších patrech policie nebo násilné trestné činnosti. Místo toho Vás dokument zahltí statistikami a obecnými informacemi.

Přestože **ředitel inspekce Ivan Bílek** zastává názor, že by inspekce měla fungovat na principu maximální transparentnosti a sám vždy jedná v tomto duchu, bohužel mu v cestě za transparentností prý stojí nepřehledné množství právních předpisů. Ty mu neumožňují sdělovat veřejnosti informace, které navíc jako ředitel ani nemá. Je totiž třeba si uvědomit, že pan Bílek vykonává zejména funkci organizační a logistickou, takže chtít po něm konkrétní informace o práci a výsledcích inspekce je zcela pošetilé.¹

Informace o zametání případů policejního násilí, o odstraňování nepohodlných policistů, nedůvěryhodnosti, nekompetentnosti a nekontrolovatelnosti pracovníků inspekce i o utajování informací Vám rádi poskytneme my v této stínové výroční zprávě.

Zrakem ostřížím...

Generální inspekce bezpečnostních sborů více než rok sleduje zrakem ostřížím dění v českém policejním, celním a vězeňském rybníčku. Mnozí z těch, kteří činnost inspekce sledují, se však možná zamýšlí nad tím, jakou oční vadou chudák ostříž trpí.

Do svého znaku si inspekce zvolila letícího ostříže na modrobílém pozadí. Ostříž má znázorňovat **rychlost, přesnost a účinnost**. Zde se hodí poznamenat, že je opravu dechberoucí, jak rychle, přesně a účinně umí inspekce některé případy zamést pod koberec anebo naopak jít po krku nepohodlným policistům.

Modrobílé pozadí štítu se strukturou labyrintu má znázorňovat **osobně nezúčastněné a spravedlivé jednání**. Pochybnosti nad osobní nezúčastněností zejména vedení inspekce provázejí již od prvních dnů jejího fungování. Modrá barva pozadí značí spíše než spravedlnost propojení s barvou tehdy vládnoucí politické strany,

1 | Viz vystoupení pana Bílka v pořadu Hyde Park v České televizi dne 20. 9. 2012 – zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/hydepark/20.9.2012> – a na veřejné akci s názvem Bilanční debata o činnosti „nové“ policejní inspekce, kterou pořádala Otevřená společnost ProPolice dne 6. 6. 2013.

kteřá ředitele Bílka vynesla do funkce. Labyrint na pozadí nakonec symbolizuje **komplikovanost vyšetřování**. Argument komplikovanosti vyšetřování a neustálé upozorňování na „solistickou činnost“ pachatelů se dnes staly posvátnou mantrou, kterou ředitel inspekce opakuje vždy, pokud se chce zbavit povinnosti informovat veřejnost o své činnosti a fungování.

Proč nová inspekce vznikla?

Podle důvodové zprávy k zákonu o GIBS měla inspekce zajistit **účinné, nezávislé a nestranné vyšetřování případů policejního násilí**, které vyžaduje Evropský soud pro lidská práva. Dále měla zajistit funkční kontrolu činnosti policie a **zlepšit důvěru veřejnosti v policii** a její schopnost se zbavit policistů-pachatelů ve vlastních řadách. Důvěru měla získat i samotná inspekce, neboť podle důvodové zprávy byly její předchůdkyně podezřelé z politického zneužívání.

Nezávislost a nestrannost? Leda na papíře!

Každý zná pořekadlo „starého psa novým kouskům nenaučíš“. A právě to plně vystihuje fungování nové inspekce. K zajištění nezávislosti a nestrannosti nestačí pouhé zakotvení v zákoně, ale je k tomu potřeba především **kvalitní a důvěryhodné personální obsazení** motivované k efektivnímu vyšetřování policejních zločinů.

Jako příklad uveďme úřad ombudsmana, jenž se dlouhodobě těší vysoké důvěře veřejnosti. Úřad vybudovala respektovaná osobnost - Otakar Motejl, který se obklopil kvalitními spolupracovníky. Na jeho práci úspěšně navázal bývalý soudce Pavel Varvařovský. Jak by asi vypadala činnost úřadu ombudsmana a jeho důvěra u veřejnosti, kdyby byl obsazen bývalými komunistickými prokurátory?

Vedením Generální inspekce nebyla pověřena nezávislá a důvěryhodná osoba. Ivan Bílek je bývalý esenbák, oblíbený náměstek ex-ministra vnitra Langer a je veřejným tajemstvím, že jej na místo ředitele dosadila ODS v rámci politické dohody. Bílek ihned obsadil funkci v novém orgánu svými problematickými známými z policejního prezidia – Pavlem Kolářem, Gabrielem Berzsi a Romanem Fidlerem.² Až na pár jednotlivců převzal do nové inspekce bývalé příslušníky Inspekce policie, takže **starý nedůvěryhodný orgán se prakticky pouze převlékl do nového kabátu.**

Ředitel inspekce není politicky ani profesně nezávislý a není důvěryhodný stejně jako celá jeho staro-nová inspekce, což si ukážeme na konkrétních příkladech dále.

2 | Viz např. článek „Museli odejít od policie, teď policisty kontrolují“, MF Dnes, 12. 6. 2012, nebo článek Víta Bárty „Ivanovi žabáci“, Parlamentní listy, 18. 7. 2012, dostupný zde: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Barta-VV-Ivanovi-zabaci-239792>.

Příklady „vyšetřování“ policejního násilí

Brutální násilí proti příznivcům squattingu na Miladě

Na začátku prázdnin v roce 2012 příznivci squattingu uspořádali vzpomínkovou a protestní akci v objektu bývalého squatu Milada, který stát po jeho vyklizení nechal zchátrat. Policie na to reagovala monstrózní protiakcí se zapojením vrtulníku a nakonec vnikla do budovy. Přestože nikdo z účastníků akce nekladl odpor, policisté vytvořili „bicí uličku“ a každou vyváděnou osobu čekalo kopání a bití pěstmi a obušky. Několik lidí muselo být ošetřeno v nemocnici. Policisté pak rozdupali hudební aparaturu a gramofonové desky.

- O několik dní později šli poškození osobně podat trestní oznámení na služebnu GIBSu v Praze, ale bylo jim řečeno, že nefunguje technika a že se jim vyšetřovatelé ozvou následně.
- Dva měsíce se nic nedělo, proto poškození poslali trestní oznámení státnímu zastupitelství. To ovšem postoupila věc GIBSu.
- Opět se nic nedělo, proto poškození požádali v listopadu GIBS o nahlédnutí do spisu. Obratem reagovalo Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy vyrozuměním, že se prodlužuje lhůta k vyřízení stížnosti, přestože žádná stížnost podávána nebyla a už vůbec ne k policii samotné, aby řešila stížnost sama na sebe.
- Až v prosinci 2012 přišlo oznamovatelům vyrozumění od GIBSu, že provedeným šetřením nebyly zjištěny skutečnosti nasvědčující podezření z trestného činu, proto byl spis postoupen policii. Ta následně posoudila „stížnost“ jako „nedůvodnou“.

Násilné jednání a rasistické sexuální obtěžování na pražské službě

Mladá podnikatelka v oboru kosmetiky, měla v únoru 2013 konflikt s personálem v restauraci, kde slavila narozeniny. Žena byla pod vlivem alkoholu a přivolaná hlídka policie ji odvezla na policejní služebnu. Podle tvrzení ženy se k ní policisté chovali od začátku hrubě a fyzicky ji napadali. Vzhledem k tomu, že je tmavší barvy pleti, nadávali jí, že je cikánka, černá svině, kurva apod. Policisté

ji také vyzvali, „ať jim ukáže kozy“. Podle lékařské zprávy měla po propuštění podlitinu na rtu a hematomy po těle.

- Žena třetí den po incidentu sepsala trestní oznámení výslovně určené Generální inspekci bezpečnostních sborů, ale zaslala jej omylem odboru vnitřní kontroly ředitelství policie.
- Policejní orgán případ nepředal inspekci a sám jej prošetřil tak, že „zapomněl“ zajistit videonahrávky ze služebny, a po více než měsíci ženu stroze vyrozuměl, že její tvrzení se neprokázala a její „stížnost“ je tedy nedůvodná.
- Vzhledem k tomu, že žena žádnou stížnost nepodávala, ale podala trestní oznámení, které má prošetřit na policii nezávislý orgán, poslala obratem trestní oznámení přímo na Generální inspekci bezpečnostních sborů.
- Z inspekce se jí nikdo ani po několika měsících neozval.

V případech, kdy se lidé domáhají vyšetření podezření z policejního násilí, tedy z nelidského a ponižujícího zacházení, které je zakázáno mezinárodními úmluvami, nedochází k efektivnímu a nezávislému vyšetřování. Na místo toho je generální inspekce nečinná v kombinaci s přenecháváním případů jako „stížnosti“ samotné policii, která nic nevyšetří. Neexistují objektivní kritéria, jak posuzovat, co je stížnost a co trestný čin, což umožňuje přístup ve stylu „co se nám hodí, to budeme vyšetřovat, co se nehodí, přehodíme na vnitřní kontrolu“.

Odstraňování nepohodlných policistů aneb politická policie

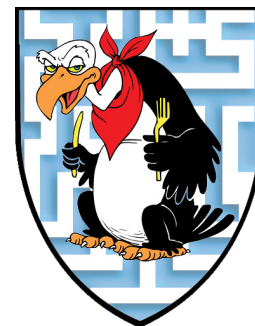
Zlaté pravidlo GIBSu pro odstraňování nepohodlných policistů – když na ně nemáte nic jiného, použijte neoprávněný únik informací ze spisu a jděte tvrdě po nich včetně nočních výslechů, nepřiměřených domovních prohlídek a snahou dostat je do vazby nebo dokonce na psychiatrii. Součástí je i okamžitá **veřejná dehonestace obviněného bez respektování presumpce nevinny**. Inspekce dobře ví, že následné očištění před soudem už za rok nikoho nebude zajímat.

Případ Lessy není třeba ani představovat

Přímo ukázkovým příkladem politické motivace práce GIBS je známá účelově vyrobená kauza k odvolání policejního prezidenta Petra Lessyho. Nejprve si na něj vymysleli údajné spáchání nesmyslného trestného činu pomluvy, za který snad nikdy žádný policista

stíhán nebyl, a s tím spojené zneužití pravomoci. Když soud tato obvinění shodil s tím, že k žádnému trestnému činu nedošlo, inspekce namísto vyvození odpovědnosti u těch, kdo toto obvinění zosnovali, začala v létě 2013 Lessyho vyšetřovat znovu. Tentokrát pro údajné zneužití nemocenských dávek.

Co si vymyslí ještě, aby jej začala stíhat, přechod přes přechod na červenou? **Ostříž ve znaku inspekce je tak spíš supem**, který se i po odehnání vrací a snaží se oběti vykousnout další kus masa.

Lessy ovšem není zdaleka jediný případ podezření ze zneužití inspekce proti policistům.

Ukázka práce 13. oddělení Liberec

Dva policisté z Libereckého kraje v roce 2011 zadrželi vlivného regionálního politika ČSSD pro násilnou trestnou činnost na své milence a stalking. Během zákroku jim politik vyhrožoval, že je dostane od policie. Dále policisté spolupracovali s policejním informátorem – vojenským zpravodajcem, a získali od něj kompromitující materiály proti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) a GIBSu. Následně 13. oddělení GIBSu tyto policisty začalo vyšetřovat za údajné neoprávněné úniky informací do médií a za spolupráci s informátorem, který do té doby policii dlouhodobě pomáhal při

odhalování trestné činnosti poskytováním svých poznatků a působil jako nezúčastněná osoba na prohlídkách.³

Policisté popisují následující praktiky GIBSu vůči nim:

- odposlech hovorů policisty se svým obhájcem, ve kterých mluvili o zjištěných informacích a protiprávních postupech GIBSu, vytváření antidatovaných úředních záznamů o těchto odposleších
- vyhrožování vazbou během výslechu, že policista nepůjde domů a že se nepodívá za matkou do nemocnice, pokud nebude „spolupracovat“, nepřizná se a neudá také své kolegy
- a naopak ignorování sdělení o trestné činnosti příslušníka GIBSu a policistů z ÚOOZ s tím, že jde o jinou věc nepodstatnou pro toto řízení
- vydírání a zneužití informace z odposlechů o soukromém životě policisty – „doma asi nebudou rádi, když budou vědět, kde jste byl v sobotu...“
- požadování informací o kolezích, s kým spolupracují, co se povídá o GIBSu, co ví o korupci policie v Liberci...
- nátlak na manželku druhého z policistů, která pracuje u policie, a její nucení k okamžitému výslechu bez poučení o právech, zejména na pomoc advokáta a odepření výpovědi
- bezdůvodné dehonestující zacházení – sputání po dobu 7 hodin, ponechání pout i při odchodu na WC

Oba policisté dříve dostali řadu medailí za mimořádné záchrany životů, statečnost a vynikající reprezentaci policie. Nyní je jeden z policistů mimo službu, druhý již u policie nepracuje. Dozvěděl se ovšem, že poté, co s ním nový policejní funkcionář jednal o znovupřijetí do služebního poměru, druhý den mu volala vedoucí GIBS, jestli to myslí vážně a že bude policista odsouzen a co je pravdy na tom, že má být znovu přijat.

Ukázka práce 11. oddělení Praha

„Když mi ještě nedávno několik mých přátel shodně řeklo, že GIBS pracuje na objednávku a vyrábí kauzy, nevěnoval jsem tomu pozornost a ani vnitřně tomu nechtěl věřit. Nepředpokládal jsem, že by v naší zemi bylo něco takového možné. To však jen do doby, než jsem se s prací GIBS setkal osobně.“

Takto popisuje vyšetřovatel Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality Rostislav Kotrč svou zkušenost s GIBSem ve svém článku ze září 2013.⁴ Vyšetřovatel byl pověřen vedením mediálně poměrně známé korupční kauzy Ředitelství silnic a dálnic. Podle svých slov zjistil nezákonné a nestandardní postupy v předchozím vyšetřování a snažil se to nejprve řešit oznámením svým nadřízeným. Po neúspěchu se obrátil na vrchní státní zástupkyni Lenku Bradáčovou a GIBS.

3 | O případu jednoho z policistů referovala média – článek „Reportér u soudu s policistou odmítl, že by platil za vynesené informace“, iDnes, 22. 10. 2013.

4 | <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Rostislav-Kotrč-Chrani-GIBS-skutecne-pred-zlocinnymi-policisty-286391>

To se přitom obrátilo ihned proti němu:

- Pracovníci GIBS ho ve večerních hodinách odvezli k výslechu a následně byl obviněn ze zneužití pravomoci a ohrožení utajované informace. Návrh na jeho vzetí do vazby soud neschválil.
- Po dobu téměř půl roku GIBS nevyslechl svědky a neumožnil obviněnému policistovi nahlédnout do spisu. Místo toho inspekce obviněného poslala k psychiatrickému zkoumání.
- Útvar, kde policista pracuje, jej na základě obvinění propustil, proti čemuž se odvolal.

Policista je přesvědčen, že řízení proti němu je pouze snahou jej umlčet ohledně poměrů na jeho útvaru a Vrchním státním zástupitelství.⁵

Jak jsme se dozvěděli, tak uvedené praktiky nejsou ničím až tak výjimečným, ale běžnými postupy při vyšetřování, které přetrvaly z předchozích inspekcí. Je běžné, že inspekce začne někoho stíhat, přestože je zřejmé, že nejde o trestný čin. Než soud dotyčného osvobodí, tak je veřejně pošpiněna jeho pověst a zasažen jeho profesní i soukromý život. Následně za to nikdo nenese odpovědnost.

Překračování pravomocí příslušníků GIBS a nerespektování práv vyšetřovaných policistů údajně dokonce vedlo některé vedoucí

pracovníky policie k vydání zákazu vpuštění je do policejních budov bez předchozího ohlášení a doprovodu. Patrně na to reaguje GIBS ve své výroční zprávě, kde navrhuje legislativní změnu a anonymní a neomezený vstup do areálů. Klademe si otázku, kdy se příslušníci sborů dostanou do otevřeného konfliktu a začnou po sobě střílet.

Všechny cesty vedou do...GIBSu aneb nekontrolovatelný orgán

Ředitel inspekce Ivan Bílek má velké štěstí, protože ač se o tom moc neví, vedle prezidenta ČR je **druhou osobou, která nemůže být stíhána a má „imunitu“**. Vlastně nejen on, ale i další lidé z GIBSu.

Zjistili to poškození ve výše popsaném případě Milada, kteří si na Bílka a jeho spolupracovníky stěžovali kvůli nečinnosti GIBSu ve vyšetřování a možnému zneužití pravomocí:

- Když podali trestní oznámení, státní zastupitelství si věc přehazovala mezi sebou, aby nakonec byla postoupena

samotnému GIBSu, který ji zametl pod koberec a jako jediné pochybení shledal, že oznamovatelé nebyli včas vyrozuměni o předání svého trestního oznámení orgánu policie.

- Když se obrátili kvůli nečinnosti GIBSu ve vyšetřování a možným zneužitím pravomocí se stížností k předsedovi vlády Nečasovi, kterému je ředitel inspekce z výkonu své funkce odpovědný, premiér stížnost postoupil k vyřešení řediteli GIBSu, který dále nereagoval.

Podobnou zkušenost mají ovšem i zmínění policisté z Liberce – když si na zjevně nezákonné jednání GIBSu stěžovali státnímu zástupci, **stížnost byla předána přímo pracovníkům GIBSu, proti kterým stížnost směřovala.** V praxi tedy není možné se domoci nezávislého prošetření stížnosti.

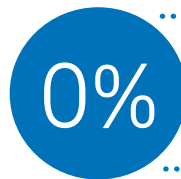
Neschopnost GIBSu vyšetřit podezření ze závažných pochybení svých lidí a otevřeně a včas o výsledcích informovat se ukázala například v akci „Černoch“. Inspekce provedla zásah, při kterém došlo k honičce a střelbě na ujiždějící vozidlo, při níž byly zasaženy i dvě projíždějící civilní vozidla a došlo k lehčímu poranění nezáčastněné ženy.

Řadoví policisté ostře kritizovali neprofesionalitu GIBSu a jejich sebevyšetřování a předvídali, že věc bude zametena pod koberec: „**Podle mě se ten případ ve skutečnosti vyšetřovat nebude, vrchnost se postará, aby se o něm už nic nedostalo ven, a do tří měsíců se na to zapomene.**“⁶ A skutečně, o výsledku vyšetřování postupu GIBSu při akci „Černoch“ se na jejich webu nedozvíte nic.⁷

Není tedy divu, že **ze 124 stížností na úřední postup a jednání příslušníků GIBSu byly pouhé dvě stížnosti vyhodnoceny jako důvodné** a jedna částečně důvodná, jak se uvádí ve výroční zprávě GIBS. To je zcela v nepoměru se stížnostmi na příslušníky policie, u kterých orgány vnitřní kontroly považují za důvodnou každou osmou stížnost.⁸

Ještě by bylo možné se obrátit se na Stálou komisi pro kontrolu činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů při Poslanecké sněmovně. **Bližší informace o její činnosti kromě seznamu členů ale zveřejněny nebyly.** Zjistili jsme pouze, že za loňský rok obdržela 9 stížností na GIBS, žádnou z nich však nevyhodnotila jako důvodnou.

Nelze tedy než shrnout, že kontrola GIBSu zvenčí i zevnitř je neefektivní a prakticky neexistující.

v roce 2012 bylo ke Stálé komisi pro kontrolu činnosti GIBS učiněno 12 podání - 9 stížností a 3 podněty poukazující na činnost GIBS. Jako důvodná nebyla vyhodnocena ani jedna.

6 | Viz například diskuze k příspěvku „To je fajn, že nám banda trotlů z GIBS dělá fajn reklamu, že?“ na webu Policista.cz. Další informace v článku “Když střílí policista, je tu inspekce. Ta ovšem kontroluje sama sebe”, iDnes, 15. 4. 2012.

7 | Veškeré informace k akci Černoch jsou na webu GIBSu zde:

<http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/video-zpravy/akce-cernoch>

8 | Článek „Stížnost? Uspěje jen každá osmá“, Lidové noviny, 5. 8. 2013.

Na **co** jsme nedostali odpověď...

Vzhledem k tomu, že inspekce sama neinformuje o oblastech svého fungování, které nás skutečně zajímají, neváhali jsme se zeptat z vlastní iniciativy. Od toho přece existuje zákon o svobodném přístupu k informacím...

Dotaz první – zkoumání morálních kvalit uchazečů

Žádost o informaci, zda a jak byly při obsazování nových míst v inspekci hodnoceny morální kvality uchazečů a zda byly zohledněny stížnosti podané proti nim v minulosti.

Odpověď GIBSu: Kritéria se skládala z odborné kvalifikace, potřebných znalostí a zkušeností, bezúhonnosti a fyzické a psychické zátěže. Uchazeče posuzovala výběrová komise „sestavená z nejlepších odborníků útvaru“. Konkrétní mechanismus výběru nebude prý GIBS zveřejňovat, neboť by tak znemožnili jeho další využití.

Komentář: Na naši otázku prakticky nebylo odpovězeno. Posouzení morálních kvalit uchazečů nejspíše pokrývá pouhá bezúhonnost, pokud tedy nejde o součást utajené sofistikované metody výběrové komise. S ohledem na praktiky zaměstnanců GIBSu by ovšem stálo za to metodu výběru radikálně pozměnit.

Dotaz druhý – kdo u inspekce pracuje?

Žádost o poskytnutí seznamu pracovníků a funkcionářů GIBS, jejich funkčního zařazení a pracoviště působení.

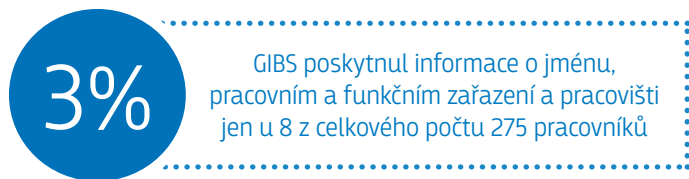
Odpověď GIBSu: Z téměř tří stovek lidí z GIBSu byly informace poskytnuty pouze o řediteli a pár lidech kolem někoho. Seznam ostatních pracovníků a jejich funkce a pracoviště je prý „velmi citlivou informací“ z hlediska personálního a bezpečnostního. A to mj. proto, že GIBS provádí zkoušky spolehlivosti a její činnost je do velké míry založena na práci v utajení, použití agentů a krycích dokladů. Poskytnutí informace by odhalilo, jak je orgán silně a kvalitně obsazen v jednotlivých regionech a byla by ohrožena jeho práce.

Komentář: Jakkoli je třeba respektovat právo GIBSu neposkytovat informace o příslušnících, kteří působí v utajení, je velmi nepravděpodobné, že by tyto činnosti prováděli i vedoucí jednotlivých územních pracovišť, jejichž jména rovněž nebyla poskytnuta. Ti navíc podepisují dokumenty, které jdou ven, tudíž lze jejich jména získat i jinak.

Požadované informace nejsou citlivými údaji ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů a dle Úřadu pro ochranu osobních údajů lze i bez souhlasu zaměstnance sdělovat jeho jméno, funkční zařazení a pracoviště. Dokonce sama Policie ČR zveřejňuje na internetu údajně „citlivá“ jména vedoucích pracovníků odpovědných za službu kriminální policie a vyšetřování.

Utajování jmen pracovníků GIBSu tak například znemožňuje zjistit, jestli zde stále pracuje Jan Hudec z karlovarského pracoviště dřívější Inspekce Policie, který zametl pod koberec případ brutálního zacházení policistů vůči Vladimíru Kummerovi. Ten se domohl spravedlnosti až u Evropského soudu pro lidská práva, který shledal nelidské a ponižující zacházení a jeho nedostatečné vyšetření.⁹

Kdo u GIBSu pracuje, se veřejnost zatím nedozví – nejspíše proto, aby se nedozvěděla, jak je inspekce “personálně silně a kvalitně obsazena”. Zveřejněním těchto údajů by prý došlo k narušení chodu bezpečnostního sboru. V tom má GIBS absolutní pravdu – absence veřejné kontroly totiž opravdu zaručuje ničím nerušený chod orgánu.

Dotaz třetí – platy a odměny šéfů?

Žádost o informace o výši platu a odměn za rok 2012 u pracovníků GIBS s rozhodovacími a řídicími pravomocemi.

Odpověď GIBSu: Informace o výši příjmů za rok 2012 byla poskytnuta pouze u ředitele Bílka, jehož měsíční příjem před zdaněním činil asi 88.000,- Kč. V srpnu 2012 dostal navíc odměnu 150.000,- Kč, v listopadu pak 200.000,- Kč a v prosinci dalších 200.000,- Kč. U ostatních pracovníků by sdělení výše vyplácených částek údajně natolik závažným způsobem zasáhlo jejich osobní sféru, že jejich ochrana soukromí převažuje nad veřejným zájmem na přístupnosti informace a veřejné kontrole. Údaje by navíc prozradily majetkové poměry osoby a mohly by být zneužity pro korupční aktivity.

Komentář: Nutno připomenout Bílkovy proklamace, že si zakládá na transparentnosti a dokonce stejný přístup vyžaduje i od svých podřízených. Buď se tedy podřízení spikl a sabotují ředitelovy pokyny nebo jsou zkrátka slova Ivana Bílka o transparentnosti pouhým plácáním do větru. A možné zneužití informací pro korupční účely? Nejspíš má inspekce obavy, že kdyby zveřejnila platy a odměny některých lidí z okruhu vedení, mohla by jejich závažná výše případné korupčníky odradit. Jiné vysvětlení si lze těžko představit.

Právě záliba některých funkcionářů GIBSu v tajném rozdávání si obřích odměn ještě z jejich dřívějšího působení na Policejním prezidiu, o čemž informovala média, vytváří silný veřejný zájem na zpří-

9 | Více informací na webu Ligy lidských práv: <http://llp.cz/pripady/policiste-zavreli-muze-do-cely-kde-ho-spoutali-a-zbili-inspekce-pripad-zametla-pod-koberec/>

stupnění informací. Navíc Nejvyšší správní soud stanovil povinnost poskytovat informace o příjmech zaměstnanců veřejné správy, tím spíše těch, kteří nejsou na řadových postech.¹⁰

A co se týče Bílkovy půlmilionové odměny, nepřekvapuje nás ani tak částka samotná, jako spíš na základě jakých kritérií k udělení odměny došlo a kdo o ní rozhodoval.

1

GIBS poskytl informace o platu a odměnách u jediného ze 231 příslušníků a 44 občanských zaměstnanců

Dotaz čtvrtý – výstupy z vyšetřování špatného zacházení?

Žádost o dosavadní anonymní výstupy GIBSu k případům podezření z protiprávního jednání s následky na životě či zdraví nebo z neoprávněného zásahu do osobní svobody (například vyrozumění oznamovatele o postoupení věci vnitřnímu orgánu policie, usnesení o odložení věci aj.).

Odpověď GIBSu: Žádost o informace je údajně příliš obecná a tím i přesahující rámec informací, které povinný subjekt poskytuje dle zákona. Bez uvedení konkrétních jmen či čísel jednacích nebude informace poskytnuta.

Komentář: Nejde o zákonný důvod pro odepření poskytnutí informací. Žádost o informace byla možná rozsáhlá, ale nikoliv obecná, protože bylo konkrétně specifikováno, jaké typy dokumentů byly požadovány. Je zřejmé, že **veřejnost nemůže znát konkrétní spisové značky**, proto jde opět o další zjevnou obstrukci k neposkytnutí informace.

Ředitel Bílek se ve svých vyjádřeních neustále ohání zákony a je vidět, že s nimi umí dobře pracovat – těžko si lze představit lepší dovednost v ohýbání zákona, než jak předvedl se zákonem o svobodném přístupu k informacím. Přestože tvrdí, že je pro „maximální transparentnost“, ani nevíme, kdo v jeho inspekci pracuje na řídicích pozicích, zda nedochází ke zneužívání odměn, ani jak jsou vyřizována oznámení ze špatného zacházení, což byl hlavní účel vzniku inspekce.

Naše žádosti o informace označil za snahu usurpovat si kontrolní roli veřejnosti a uspokojit vlastní zvědavost či zvědavost, přičemž kontrolní roli veřejnosti mý podle něj zastupovat orgán zákonodárného sboru. Tedy orgán, který o své činnosti nezveřejňuje žádné informace a jako efektivní kontrolní orgán zjevně nefunguje. Ostatně ani sama inspekce nezveřejňuje všechny odpovědi na žádosti o informace, jak jí to ukládá zákon – na webu jich má pouhé tři.

Abychom potvrdili ředitelovy domněnky o naší zvědavosti, **obracíme se pro nezákonné odepření informací se správní žalobou k soudu.**

Mediální strategie GIBSu

Přestože inspekce není příliš sdílná v odpovědích na žádosti o informace, samozřejmě si moc dobře uvědomuje důležitou roli PR a médií v dnešní společnosti:

Mlhavé vystupování v televizi

Proto klade velký důraz na PR trénink svých vrchních představitelů. Pan Bílek očividně jako premiant absolvoval velmi oblíbený speciální kurz komunikačních dovedností “Mlžení a vykrucování”. Jeho bravurní výstup v pořadu České televize Hyde Park doporučujeme jako příklad všem, kteří by se rádi zdokonalili v těchto technikách.

Panu Bílkovi se během hodinového pořadu, ve kterém mu byly položeny desítky otázek, podařilo nesdělít o činnosti GIBSu prakticky nic. Přitom užil 13krát oslovení “pane redaktore” a k tomu 43krát výraz “prosím vás”, řečeno ovšem velmi opovrhlivým tónem.

Tiskové zprávy o případech

K image GIBS však kromě zdatného vedení přispívají také její činy a výsledky práce. Vybrané případy jsou zveřejněny na webu inspekce. Škoda jen, že na něm nenalezneme informace ke kauzám, které zajímají veřejnost. Kromě již zmíněného zpackaného zásahu při

akci „Černochoch“ například o postupu policistů zasahujících u nehody Romana Janouška, o odložení případu vyšetřování úniku informací v kauze CASA, o podezření na trestnou činnost příslušníků celní správy v souvislosti s metanolovou aférou apod. Zato se na stránkách dozvíme, že příslušník policie v pracovní době vyučoval na střední škole nebo že dozorce nelegálně kšeftoval s cigaretami.

Samozřejmě, že GIBS řeší i závažnější případy, přesto se nabízí úvaha, zda se nesnaží sbírat čárky na tzv. malých rybách, aby zacpala pusu veřejnosti, jelikož komplikovanější a politicky kontroverzní kauzy neumí nebo nechce řešit.

Poskytování videí z razíí

Libůstkou inspekce je pak efektivní sebezprezentace v médiích při akčních zásazích a razíích, která své příslušníky vykresluje jako hrdiny z akčního filmu. Stačí se podívat do video zpráv na webu GIBSu. Sama inspekce ve své výroční zprávě popisuje, že někdy médiím poskytuje videa jako „součást servisu pro média“.

Co na tom, že zveřejňování záběrů odváděného spoutaného policisty nebo vydání tiskové zprávy vydávající vyšetřovaného policistu skoro již za odsouzeného pachatele trestného činu jednak porušuje princip presumpce nevin, ale také nemá pevnou zákonnou oporu?

Podtrženo, sečteno...

Co teď máme za inspekci?

- V čele je nedůvěryhodný ředitel s politickými vazbami obklopen stejně nedůvěryhodnými nebo neznámými utajovanými lidmi. Existuje podezření, že v inspekci dochází ke zneužívání odměn a že v ní stále pracují lidé, kteří prokazatelně v minulosti zahlazovali případy policejního násilí.
- Styl práce inspekce je - děláme si, co chceme, a nikdo na nás nemůže, prakticky nikdo jí nevěří.
- Stížnosti a trestní oznámení na příslušníky inspekce jsou často předávány k řešení samotné inspekci. Svá zjevná pochybení inspekce pokrytecky hájí s tím, že vše bylo v souladu se zákonem. O výsledcích šetření neinformuje.
- V případech policejního násilí, pro které byla inspekce primárně zřízena, je inspekce nečinná. Zároveň je inspekce podezřelá ze zneužívání moci a nezákonných postupů policistů. Stojí za tím buď politické důvody, nebo neprofesionalita.
- Inspekce utajuje informace, které je povinna zveřejňovat. Poskytuje selektivní informace vytvářející pozitivní obraz v médiích, zároveň mlčí o kauzách, které veřejnost skutečně zajímají.

Jakou inspekci bychom chtěli mít?

- V čele je důvěryhodná uznávaná osobnost s právnickým vzděláním bez policejní minulosti. Je zveřejněno, kdo je v širším vedení inspekce včetně životopisů.
- Inspekce má svou vizi, jedná efektivně, spravedlivě, transparentně. Veřejnost, policisté i politici vědí, že jí mohou věřit a že je schopná vyčistit policii od zločinců.
- Existuje nezávislá a efektivní kontrola práce inspekce. Členy parlamentní kontrolní komise jsou kromě politiků i zástupci důvěryhodných institucí (veřejný ochránce práv, ministerstvo spravedlnosti...), případně zástupci veřejnosti. Závěry šetření jsou zveřejňovány a z pochybení je vyvozována osobní odpovědnost.
- Podezření na policejní násilí jsou vyšetřována rychle a efektivně. Při vyšetřování inspekce postupuje k policistům ve stejných případech stejně, spravedlivě, v souladu se zákonem. Inspekce zveřejňuje výsledky šetření, ale zároveň ctí presumpci nevin.
- Inspekce zodpovídá žádosti o informace a sama z vlastní iniciativy pravidelně informuje o své činnosti, doporučeních k předcházení nezákonnému jednání a svém hospodaření.

Titulní fotografie - ISIFA
Autor kresby - Aleš Čuma
Grafika a sazba - Dan Petrucha
www.ngo-grafika.cz

Vydala **Liga lidských práv**,
autorkami textů jsou Zuzana
Candigliota a Tereza Hrubá.
Prosinec 2013.
www.llp.cz

Posláním Ligy lidských práv je hájit práva a svobody všech lidí,
podporovat angažovanost jednotlivců a usilovat o spravedlivé,
funkční instituce v České republice.

Problematicke týkající se policie a Generální inspekce bezpečnost-
ních sborů se věnuje na webu www.ferovapolicie.cz.

Vydání této publikace podpořil
Fond Otakara Motejla
a Open Society Foundations.
www.motejl.cz

**FOND
OTAKARA
MOTEJLA**

Posláním Fondu Otakara Motejla, který založila
v roce 2012 Nadace Open Society Fund Praha, je rozvíjet právní
stát a demokracii a omezit korupci. Se souhlasem rodiny nese
fond jméno prvního veřejného ochránce práv, který výrazně
přispěl k obraně principů právního státu v České republice.

Do fondu přispívají soukromí i firemní dárci.